

VIAȚA ȘI OPERA LUI ALECSANDRU* C. BOGDAN-PITEȘTI

---

† Florea P. MITRAN

Viața și opera lui Alecsandru* C. Bogdan-Pitești. Culegere de Florea P. MITRAN, Pensionar din satul Vlaici. Anul 1967. 58 p. + 1 f. (Ms. 17 x 12 cm.) M.J.O. Inv. 1850.

Despre Alexandru Bogdan-Pitești (1871 iul. 13 – 1922 apr. 24/25) vd. Petre OPREA: *Colecționarul mecena Alexandru Bogdan Pitești*, București: Edit. Maiko, 1999, 132 p. (20 x 13,5 cm.); Laurențiu-Gerard GUȚICĂ-FLORESCU: *Istoria Slatinei de la origini până la anul 1947*: teză de doctorat coord. de Prof. univ. dr. Ion Calafeteanu, Târgoviște: Universitatea „Valahia”: Facultatea de Științe Umaniste, 2012, 645 p. (30 x 21 cm.), p. 368, n. 195:

Alexandru Bogdan-Pitești s-a născut la 13 iulie 1871. Părinții săi erau Costache Bogdan și Ana (Domnica, născută Balotă). Aceștia stăpâneau în ultimul sfert al veacului XIX satul Coloneștii de Sus (jud. Olt). A absolvit studiile primare la Geneva și pe cele universitare la Paris. Participă la mișcarea anarhistă din Franța drept pentru care este arestat la 27 iulie 1894 și expulzat în țară la 18 august.

Din septembrie 1894 se integrează în cercurile intelectuale și politice de la București având aura unui luptător progresist. Împreună cu Constantin Mille (directorul ziarului „Adevărul”) și C. Dobrescu-Argeș a încercat înființarea unui partid țărănesc. Dacă în tinerețe s-a exprimat ca un adept al anarhismului, în perioada maturității se manifestă ca un adept al conservatorismului și filogermanismului.

Notabilă rămâne activitatea sa de colecționar și promotor al mișcării artistice (literatura și în mod special artele plastice) din România. A fost frecventat de personalități precum scriitorii Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Ioan Slavici, Ion Minulescu, Claudia Millian, Adrian Maniu, Victor Eftimiu, N.D. Cocea, pictorii Ștefan Luchian, Camil Ressu, N. Vermont, Nicolae Dărăscu, Constantin Artachino, Iosif Iser, Theodor Pallady, Nicolae Tonitza, Cecilia Cuțescu Storck, sculptorii Frederic Storck, Oscar Han, caricaturistul Nicolae Petrescu Găină.

În anul 1896 inaugurează Salonul Artiștilor Independenți împreună cu pictorul Nicolae Vermont. În 1897 fondează „Societatea pentru dezvoltarea artelor din România – Ileana”. Împreună cu Ion C. Bacalbașa publică în anul 1901 revista „Ileana”. Din vara anului 1909 pe moșia sa din Vlaici (jud. Olt) a organizat tabere de vară la care au participat pictorii Camil Ressu, Nicolae Dărăscu, Iosif Iser, Nicolae Petrescu Găină, scriitorii Ion Minulescu și Tudor Arghezi. În 1910 devine directorul-proprietar al publicației de presă „Seara”. În timpul primului război mondial - în faza neutralității României - a militat în presă pentru cultivarea în opinia publică a unui curent favorabil Puterilor Centrale. La 12 aprilie 1917 s-a căsătorit cu Alexandra Colanoski.

A decedat la 12 mai 1922 în București. Întreaga sa avere mobilă și imobilă a fost moștenită de Domnica C. Bogdan, mama sa. Ea și-a exprimat dorința oferirii statului român a colecției sale de artă (constituită din circa 926 de lucrări de pictură, desen, guașe, fotografie, caricatură, grafică, pastel, gravură). Colecția trebuia să fie expusă publicului într-un local nou construit la Colonești-Vlaici (județul Olt), sub numele „Colecția unui om sărac”. Statul român a respins oferta. Tot acest patrimoniu artistic s-a dispersat prin intermediul unei licitații organizate în anul 1924.

Tovarășe Director¹

Avem respectul a vă înainta ca exponent al Muzeului Raional Slatina, un bust turnat pe o placă de bronz de sculptorul C. Medrea în 1915, care reprezintă capul lui Alexandru C. Bogdan Pitești fost proprietar în satul Vlaici.

Alăturat vă mai înaintăm un carnet manuscris, despre opera și viața lui Alexandru C. Bogdan-Pitești, întocmit de subsemnatul cu date adunate de pe unele acte, cunoștințele mele personale că am vârsta de 75 ani, cât și alți bătrâni din Vlaici.

Aceste obiecte le donez Muzeului și vă rugăm să ne comunicați dacă pot fi exponante muzeizabile* în special Bustul.

Luptăm pentru pace.

1. II. 1968

Florea P. Mitran, Comuna Măgura, satul Vlaici. Jud. Olt.

Tovarăși*

Director al Muzeului Raional Slatina.

Istoricul moșiei boierească* și a boierilor din satul Vlaici

Satul Vlaici a fost împărțit în două, din care jumătate moșie boierească cu clăcași, iar restul a* fost moșteni*. În epoca anilor 1800-1836 moșia boierească a fost stăpânită de un boier cu numele de Ștefanache. În acea vreme moșia era nemuncită, înbâgsită [îmbîcsită] de crânguri, mărăcinet [mărăciniș] și pădure.

Săteni<i> satului Vlaici se ocupau cu păstoritul. Moșteni<i> aveau și ei stăpânii lor de moșie, uni<i> mai mulți, alți<i> mai puțin. Păstoritul îl făceau atât pe moșia lor, cât și pe moșia boierească. Să [Se] păștea în devălmășie fără opreliște. După anul* 1836-1840 || boierul Ștefanache a făcut moșia vânzătoarea*. Câți-va cetățeni di sat, plănuiau să o cumpere ei, dar tot dintre ei au socotit, că ce să dea bani pe mărăcini<i> după [de pe] moșia lui Ștefanache*, oile lor să trăiască că le pășunează pe une vor ne oprîți de nimeni.

De alt fel pământul nu era căutat în acea vreme, că un stânjten de moșie din hotarul satului Vlaici este egal cu un Hectar* și se vindea cu o oaie.

Moșia a fost vândută și cumpărată de boierul Bogdan din Pitești. Acest Bogdan venit din Macedonia, localitatea Küpruli [azi, Veles]. Român Macedonean, venit în România pe timpul Fanarioșilor, s-a instalat în Pitești și-a acumulat || o însemnată avere în oraș. Printre altel deținea terenul și moara din Pitești ce se găsește și azi <în> proprietatea Statului.

Bogdan a avut 2 băieți, pe Costache și Toma Bogdan, pe care ia [i-a] adus și instalat pe moșia cumpărată. A împărțit moșia în două. Costache a construit casa în care azi sunt instalate birourile S.M.T. Vlaici. Lui Toma ia [i-a] repartizat partea de sud a moșiei pe care șia [și-a] făcut casa, ce se vede în curtea S.M.T. Costache a fost căsătorit cu o boieroaică din-tro [dintr-o] comună mai sus de Câmpul Lung - Muscel din neamul lui Balotă. Toma l-a [la] fel <a fost> căsătorit cu o boieroaică din Vulturești. Se zice că acolo || ar fi fost născut Mihai Viteazu<l>. Mamă<->sa venise refugiată la sud în Vulurești.

Costache a avut 2 copii<-> pe Alexandru C. Bogdan-Pitești și o fată Elena C. Bogdan<-> ne căsătorită.

¹ Mihail Butoi, directorul de atunci al Muzeului din Slatina. [n. ed.]

Toma a avut un fecior<:> pe Aurel Bogdan<,> fost magistrat la Galați și 2 fete: una măriată cu Generalul Medic Buță, mort în primul război mondial la Iași de tifos exantematic². O <altă> fată a lui Generalul* Buță a fost căsătorită cu un medic militar Oprescu, din Spineni-Olt.

Bogdanii nu au mai avut altă moșie de cât pe cea cumpărată de la Vlaici.

Prin influența ce a avu<to> [avut-o] Costache Bogdan, a fost pe vremuri primar al orașului Pitești. A făcut politică conservatoare.

Toma Bogdan nu a făcut politică<,> era pensionar provenit din Director al Regiei*, dar soția sa Joia Bogdan făcea politică liberară [liberală]. | Dacă întreba cineva pe Toma Bogdan de câte ceva, el îi trimetea || la mama Zoia, că așa-i zicea el nevestei sale.

Costache a murit în anul 1900 supărat de apucăturile fiului său<,> Alexandru C. Bogdan-Pitești.

Prin venirea lui în satul Vlaici a adus și moară cu aburi, pe care mai târziu o vânduse locuitorului Marin Bădescu din Vlaici, ca să-și câștige un adept cu drepturi de-a vota la colegiul I. Moara a fost bine venită că a scăpat și satele vecine de răzniță², sau de pierdere de vreme după mori de apă. Se duceau cetățeni<i> noștri tocmai la Topolog să macine. Făceau câte o săptămână pierdută pentru măcinat. ||

Din cele constatate odată cu venirea Bogdanilor în Vlaici, s-a schimbat și starea socială și economică în satul Vlaici și din alte puncte de vedere. | Prin cumpărarea moșiei boieri<i> au pus opreliști. Nimeni nu a mai avut voie să intre pe moșie ne-învoit, a pus isprăvnice și paznici și administrau singuri moșia. Au trecut la curățirea de mărăcini, defrișare de pădure și cultivare de cereale. | Cetățeni<i> satului care aveau stâne de vită [vite] instalate pe câmp, au fost <con>strânși că pășuneze numai pe jumătate din moșia satului, ceia ce nu a mai corespuns necesități<i> lor. | Cei care aveau stânjani de moșie || mai mulți au început să imiteze pe boier, au trecut la cultivarea cerialelor în masă și încetu<l> cu încetu<l>, cetățeni<i> satului Vlaici au trecut de la îndeletnicirea cu păstoritul, la cultivarea cerialelor.

S-a desfi<i>nțat devălmășia, posed un act de la 1836 prin care unii cetățeni cer judecătorilor să le trimită hotarnici, ca să le împartă moșia, întrucât nu se mai înțeleg la folosirea ei.

După desfi<i>nțarea devălmășiei a început lupta pentru cumpărare de stânjani de moșie, începând cam din anul 1840. *Posed acte* chirilice. Cumpărarea se întârea cu un act numit „Zapis” care se autentifica || de primăria locală.

Pământul se vindea cu 80 lei stânjenu<l> socotit 40 lei pogonul. După cumpărarea pământului și căutarea lui a<u> început și judecățile între săteni. Posed Hotărâri judecătorești din acia [acea] vreme scrise [cu alfabet] chirilic.

Clăcași pe moșia boierească au fost până la anul 1864, când au fost înproprietăriți* clăcași<i> din Vlaici din moșia Bogdanilor. Cei care au avut boi și car cu 8 pogoane, iar toporași<i>, adică cei care nu au avut boi și car, numai <cu> câte 4 pogoane. | De aci* înainte <foștii> clăcași au devenit învoitori pe moșie. ||

² În ziua de 29 octombrie 1967 am luat contact cu Generalul Dumitriu A. Ion, pensionar, care de și locuiește în București<,> este de familie din Vlaici și de la care am primit câteva informații în legă- || tură cu această lucrare citită și de dânsul și care este mai în vârstă și cu [decît] mine. Are 78 de ani. [n.a.]

|| Alecsandru* C. Bogdan-Pitești

A fost fiu legitim al boierului Costache M. Bogdan născut pe la anul 1870-1873, nu am dată precisă. A urmat studii în Franța, așa cum obișnuiau* boieri<i> să-și ducă copiii<i> în străinătate pe vremuri. După informația dată de Generalul Dumitriu de care vorbii mai sus, studentul Alexandru* C. Bogdan pentru ideile sale democratice <pe> care le-a practicat și în Franța a fost băgat la închisoare de unde tatăl său pe bază de sperț* la [l-a] socs din închisoare în sacaua de apă și <l->a adus în țară întrun [într-un] cufăr de bagaje. ||

După venirea în țară a început să propage printre țărani ideile lui democratice, că ciocoi<i> trebuie* să dea pământ țăranilor. | După spusa bătrân<ului> Radu Mitran de 80 de ani și Onisim I. Gheorghe de 75 ani cât și eu țiu* minte că venea la hora satului<,> se suia pe câte-un frunzar și începea propaganda. Nu înțelegeam noi ce spune, că eram copii dar amenința cu pumnul și pronunța cuvântul „ciocoi”.

Generalul Dumitriu mea [mi-a] spus că o dată a venit însoțit de un pluton de soldați conduși de un ofițer la horă la cârciumarul Marin P. Rusu, dar Bogdan i-a lăsat în șosea și a scos vin de a împărțit || la populație și pe urmă s-a suit în frunzar și a început propaganda. Ostași<i> veniți cu el au plecat, iar Bogdan s-a adresat locuitorilor cu cuvintele: „Vedeți mă că au plecat cu coada între picioare.”

Tot ce făcea nu era în dorința tatălui său și până să intervină statul în apucăturile lui, intervenea tatăl său că era conservator și era la guvern partidul conservator. ||

În anul 1900 am împlinit 7 ani și am intrat în școală. | La școală am cunoscut bine că conașiu* Alexandru că așa-i zicea lumea din sat. | La serbările de fine de an lua și el parte, ne împărțea daruri și richizite școlare, precum și diferite cărți cu caracter religios, „Viețile sfinților”. Darurile ni le împărțea singur, cu o mână se ținea de cioc și cu cealaltă ne da darurile și ne spunea: <,>Ia neică și la anul să înveți mai bine<”>. | La anul nou făcea pomul de iarnă și împărțea daruri bogate la copiii săraci. Mi-a aduc aminte, cum la un Crăciun a venit la Rada Neași<,> femeie văduvă cu 4 copii, 3 băieți și o fată. || Ia [l-a] îmbrăcat pe toți lea [le-a] adus și alimente.

Dorința lui de a vedea oameni ridicați din satul Vlaici, a încercat fără reușită să ia 2 băieți din sat, ia [i-a] băgat în Liceu la București cu întreținerea lui. | Unul a fost Diaconescu Marin<,> fiul lui Tudorache St. Diaconescu, care în anul 1906 terminase 5 clase primare. A mers 2 clase și a căzut la învățătură. | Altul a fost Gheorghe Neag<,> fiul lui Ilie Neag, mort în primul război mondial, <pe care l-a> băgat în anul 1920 în Liceu la București. Nu a mers nici acesta.

Era în strânsă legătură cu țăranimea satului Vlaici, cât și cu satele vecine. Cununa fini și boteza, lua parte la nunți sau trimetea daruri. ||

La cazuri de boală cetățeni<i> se învățaseră cu el, se duceau la el sau dacă era boală gravă venea cu trăsura la domiciliu, venea cu trăsura la domiciliu, dădea sfaturi și doctorii gratis și urmarea mai departe starea bolnavului. | Simțea o deosebită bucurie când auzea că bolnavul s-a făcut bine în urma intervenției lui.

La hora noastră țăărănească în zile de sărbătoare, însoțit de mama și sora sa venea și Bogdan-Pitești, se așeza pe scane în mijlocul horei, aducea de la cârciumarul Marin Bădescu un hârdău plin cu vin, punea lăutarul să cânte hora mare și oameni de încredere ca Ilie Căță, Ion Constantinescu (Ducu) și Gheorghe Necșoi împărțea<u> vin la toată populația adunată. || Ne uitam la el cum sta cu mâna pe cioc și zâmbea de răs* cu mama

și soru-sa. Simțeam că ne iubește, că nu-l incomoda praful de din târșitul picioarelor noastre în timpul jocului.

Din casa personală făcea împrumuturi locuitorilor, îi ajuta cu bani. Posed un act scris și subscris de mâna sa, eliberat locuitorului Gheorghes Căstăntin, Dragonu* din satul Vlaici, prin care recunoaște că și-a achitat în întregime suma datorată la el. Actul are data din anul 1902. ||

În anul 1904 sub patronajul și cu ajutorul său ia ființă în comuna Vlaici „Banca Populară Craiul” în fruntea căreia membrii băncii l-au ales Președinte. | Banca a fost aprobată de Judecătoria ocolului Olt, prin Certificatul No. 63903 din 29 Decembrie 1904. | La 25 Ianuarie 1905 s-a ținut adunare generală, prin care înre altele s-a hotărât schimbarea Statutului după Statutele Casei centrale din București cu care dorește* a conlucra. Pentru aciasta a fost nevoie să meargă la București 2 membri și să plătească speze de transport 20 lei. Între acestea [aceștia] a fost desemnat de adunare și Bogdan-Pitești dar el a spus că merge pe cont propriu a | refuzat cei 20 lei.

În corpul Statutului găsim un act de donație prin Alexandru C. Bogdan-Pitești donează Băncii Populare „Craiul” suma e 10000 lei pentru ridicarea de local Băncii și altor obiective de cultură și educație cetățenească la țară:

Copie

Act de Danie

Subsemnatul Alexandru C. Bogdan-Pitești domiciliat în comuna Vlaici și la București în strada Brezoianu No. 37, dăruiesc Băncii populare „Craiul” din comuna Vlaici Jud. Olt, suma de lei 6000 în numerar în scopul de ași [a-și] construi un local propriu după planul <pe> care-l voi da eu.

Aciastă dăruire o fac în aminti- | reia Tatălui meu Constantin M. Bogdan, fost proprietar în această comună, unde a și decedat în anul 1900.

Doresc ca noul local ce se va ridica din bani dați de mine, să fie construit și întreținut după cum voi desluși mai la vale.

M-am gândit că rostul băncilor populare la sate nu este numai de ajutor reciproc, adică de a plasa bani oamenilor cu folos, și de a găsi oameni bani leșnicios, și ușor la trebuințele lor, această primă asociație a țăranilor între ei ocrotită și de stat înprejurul unui interes material, trebuie să slujească și pentru a face țăranilor cultura și educația, adică ai [a-i] lumna prin orice mijloace și || ai [a-i] obijnui [obișnui] cu ideia solidarității sociale ce trebuie să lege pe om de om, pentru că fiecare, ajutat de ceilalți să fie ori când în puțința de ași [a-și] reclama drepturile lui de om, de ași [a-și] apăra ori ce dreptate s-ar cerca a se tăgădui, sau demnitatea lui de om, s-ar călca în picioare. Am observat că pentru acest dublu scop de cultură și educație, lipsește în sat o sală unde oamenii s-ar putea aduna, fie pentru o conferință, o reprezentatie teatrală sau cinematografică, o exhibiție [= expoziție] artistică, fie pentru a se sfătui între ei, a ține o întrunire publică, o discuție asupra mijloacelor de a scăpa de vre-onoievoie cei [ce-i] apasă. sau de a lupta contra unei nedreptăți sau || fără de legi pusă la cale contra lor.

Se știe în deobște că loc de întrunire al oamenilor din sat, nu este de cât cârciuma.

De aceia în acest local care se va construi pentru trebuințele Băncii Populare doresc ca sala care va sluji pentru adunările generale ale Băncii, să fie mai mare ca să slujească și penru ori ce adunare a oamenilor în interesele și scopurile enumerate de mine mai sus.

Voiesc ca Consiliul de Administrație al Băncii să fie obligat să închirieze această sală ori cui ar cere-o cu prețurile următoare:

Pentru o conferință 5 lei, pentru o întrunire publică 5 lei, pentru o || întrunire publică în perioada electorală 20 lei, pentru o șezătoare 3 lei, pentru o reprezentare teatrală 10 lei, pentru o expoziție artistică care să nu poată avea o durată mai mult de 3 zile 20 lei; aceste prețuri vor fi mărite cu costul încălzitului iarna și noaptea se va adăuga pe deasupra prețul luminatului.

Pentru scopul e mai sus consiliul nu va putea refuza închirierea săli<i> nimănui ori cine ar cereo [cere-o], nici nu va putea schimba măbind sau micșorând prețurile ce eu am ficsat*. Administrației, nu se va putea închiria acest local sub nici-un motiv, fie pentru recrutări militare, fie pentru ședințele consiliilor de || percepere și de impunere, sau pentru ori care alt scop:

Fondurile provenite din închirieri se vor întrebuița pe jumătate pentru reparațiile și îmbunătățirea de adus localului; iar cealaltă jumătate se va capitaliza pentru amortizarea clădiri<i>, și facerea altor clădiri cu scop de folos obștesc, cultural, ca biblioteci, săli de gimnastică, de concerte muzicale, de expoziții artistice, ect. [etc.]

Dacă aciastă bancă ar dispere sau s-ar contopi cu altă bancă sau instituție similară să fie lipsită de aciastă danie, a cărei proprietate să treacă asupra Primăriei com<unei> Vlaici cu obligiunile [obligațiunile] de mai sus. ||

Toate aceste condițiuni sunt pentru un termen de azi înainte de 30 <de> ani. <Odată> Trecut acest termen cum nu putem cunoaște condițiile de trai în viitor, nici nevoile ce se vor ivi, aciastă donație va trece în dreptul comunei, administrându-se de aici înainte după cum consiliul de Administrație al Bănci<i> Populare „Craiul” va chibzui mai bine, fără să mai țină seama de însemnările și dorințele mele de mai sus.

În ultimul moment, aflând că din acești bani ce dăruiesc Statul umblă să-și însușească 16 % și socotind că suma ce ar rămâne Bănci<i> ar fi prea mică, ridic această danie la suma de 10.000 || (zcee mii) lei regretând că boalele mele nu-mi îngăduie de a da mai mult.

Subsemnatul Ilie Neag membru în consiliu de Ad<ministra>ție și vice președinte al Bănci<i> Populare „Craiul” din Vlaici (Olt) și Ilie Cătă membru în consiliul de A<dministra>ție al Bănci<i> Pop<ulare> „Craiul” din Vlaici (Olt) în baza autorizării Consiliului de Ad<ministra>ție și în conformitate cu dispozițiunile art. 3 din legea Băncilor Populare declarăm că primim cu recunoștință donațiunea sumei de 10.000 lei făcută de D-l Alexandru C. Bogdan-Pitești, prin prezentul act, și facem legământ de a păstra întocmai condițiunile puse întrânsul*. ||

Făcut azi 19 Decembrie 1914 în dublu exemplar, care se va autentifica de onor Tribunalul Ilfov secția notariat.

*Donator, (ss) Alexandru C. Bogdan-Pitești, Vlaici Olt
Str. Brezoianu 37, București*

(ss) Ilie Neag

(ss) Ilie I. Cătă*

în calitate de membru Președinte al Bănci<i> în Consiliul de Ad<ministra>ție Pop.* „Craiul” (Oltu) al Bănci<i> Pop. „Craiul” Olt.

Redactor al actului și martor pentru identitate*

(ss) Const. Petrescu Avocat | Str. Crișana No. 31

A urmat autentificarea actului de donație.

Judecător (ss) Ion Curtovici

Grefier (ss) M. Nicolaide. ||

Din coprinsul actului de donație i se pot vedea intențiile și dragostea de a găsi mijloace pentru ridicarea țăranimi<i> ca educație și cultură alături de interesul material.

Tot în ședința din 25 Ianuarie [1905] de care am mai vorbit mai sus s-a aprobat ca Banca Pop<ulară> „Craiul” să-și întindă sfera de influență și în comunele vecine: Bărăști de Vede, Bărăști de Cepturi, Călugări, Mircești ect. [etc.]

Mulți dintre țăran<i> acestor comune au devenit membri la Banca Pop<ulară> „Craiul” din Vlaici Olt. ||

Să vedem de unde procura A.D. Bogdan-Pitești bani<i> cu care-și ținea boieria și putea să facă și luxul de ajutorarea țăranimii. | După cum am văzut mai sus altă moșie nu au mai avut. | Prin vânzarea moșii și averi<i> din Pitești au cumpărat case la București. Până în anul 1900 a fost sub patronajul tatălui său. | În calitatea <sa> de fiu de boier, cuvântul lui a fost ascultat de țăranime, mai ales de țăranimea (săracă) clăcașă din sudul [nordul] jud. Olt.

Sub lozinca: „Hai la Slatina că ne împrăprietărește Bogdan” în anul 1899 a reușit să maseze în Slatina mulțime de țăran<i> || pe care-i îndemna la revoltă contra boierilor, să dea pământ țăranilor. | Autoritățile de atunci ale județului, sub partidul conservator, din care făcea parte și tatăl său, văzând că adunătura de țăran<i> ea [ia] amploarea unei revoluții au recurs la armată, pe care au pus-o [pus-o] să tragă în țăran<i>. | Bătrâni spuneau că au murit 60 de țăran<i> și <au fost> 300 răniți. | Pe Bogdan lau [l-au] arestat și trimis sub escortă la București, de unde reușește să lanseze un manifest către țăran<i> din toată țara, dar fără rezultat că partidele și guvernele burghezo-moșierești, au căutat să-l || înlătore de la orice acțiune cu toate studiile sale. | Manifestul a fost urmărit de jandarmi, fapt care a intimidat pe țăran<i> să-l mai urmeze³.

După moartea tatălui său a rămas stăpân pe moșie, care <era> administrată de mama și sora lui, el ocupându-se cu alte treburi și bine faceri ce le cheltuia din venitul moșiei.

Prin anul 1905 a vândut circa 400 pogoane de moșie, partea de apus a moșiei zisă „Dealul lui Bogdan”. Costul vânzării<i> <a fost> 600 lei pogonul, în rate pe 6 ani.

Revoluția [= Răscoala] din anul 1907, grație comportării lui față de țăran<i>, de Bogdan-Pitești nu s-a atins. În legă- || tură cu Revoluția, Generalul Dumitriu m-a informat că Bogdan-Pitești cu mama și sora lui, au plecat cu trăsura la orașul Pitești însoțiți de o puternică gardă de țăran<i> din Vlaici. La conac acasă țăran<i> din Vlaici au făcut de gardă. Sau [S-au] prezentat un grup de țăran<i> revoluționari de la comuna Pădureți și a spus Vlăicenilor ce păzesc de <ce> nu pun foc, că ei au ars pe boierul Ivănuși al lor. | Țăran<i> din Vlaici au spus că ei nu au nimic cu boierul lor, într<i>* cât se poată frumos cu ei și nu admit să se atingă cineva de conacul Bogdanilor. | Deși Bogdan lăsase cheile și dispoziție la argați că dacă vine cineva în numele revoluției să descuie peste tot, să ia ficare ce vrea și cât vrea, dar să nu puie foc. Țăran<i> din Vlaici din contra lau [l-au] apărat.

Mai târziu de 1907 deschide la București redacția ziarului „Seara” un ziar care critica politica Burghezo-Moșierească și era contra Jidanilor. Toată viața a urât politica Burgheză și când a luat fi<i>nță partidul țăranist [partida țăărănească] critica în cuvântările

³ Vezi Manifestul deus la Muzeul Raional [n.a.]

lui că partidul țărănesc la [l-a] înființat el cu Dobrescu-Argeși* și Mucenic Dinescu. Nu iam [i-am] cunoscut, de cât din spusa lui.

În redacția ziarului <„Seara”> tipărea și o revistă „Ileana”< revistă educativă țăranilor. ||

Înainte de războiul din 1916-1918 luase contact cu samsari Germani și-și transporta cerialele, grâu și porumb cu căruțele din Vlaici și satele vecine, la granița la Căineni, și le vindea la Nemți.

În acea vreme milita la o politică Germană prin care prin intermediul lui* Regele Carol <I> eram legați, dar fără reușită, că în anul 1914 România s-a declarat neutră. Îl discuta lumea că este nemțofil și așa a fost.

În 1916 când ne-a invadat țara armata germană, el a trimis vorbă cetățenilor din Vlaici și satele vecine, să nu se refugieze nimeni că el răspunde de ori ce în fața Comandamentului German. || De altfel știa să vorbească și Nemțește. | Pe baza lui nu s-a refugiat nimeni de la Vlaici.

Prin influența lui a reușit să construiască sub Nemți un pod peste apa Vedița lung de 60 metri, care lega o șosea făcută mai înainte pe urmele unui drum istoric, ce le călca moșia în lung și pe care în vechime, se căra pe acest drum carele cu vine de la Drăgășani la București. Șoseaua era înființată de el și-i dedese numirea de „Drumul Buțiilor”.

Am vorbit mai sus că moșia o administrau singuri< mia [mi-a] povestit bătrânul Onisiu I. Gheorghe, că Alexandru Bogdan-Pitești se purta foarte bine || cu învoitori, dar sora și mama lui erau mai rele. Bogdan-Pitești nu a globit niciodată pe învoitori<i> săi și că din contră îi ajuta, de și noi<i> învoitori profitau de unele nereguli pe când îl știeau că este acasă.

Încă din tinerețe a avut intenția de a strânge obiecte pentru formarea unui muzeu. | Cam toată viața s-a ocupat de așa ceva< aduna de prin sate și biserici cărți, obiecte de biserică vechi, icoane, haine și custuri din portul din vechime al țăranilor noștri dar pe toate le plătea. În 1908 am găsit pe un ogor al nostru o monedă veche de argint de mărimea leului de azi< a venit cu trăsura și mia [mi-a] plătit-o [plătit-o] cu 1 leu veritabil din acia vreme. | Așa a făcut ca în casa lor să se afle un adevărat muzeu de lucruri vechi de tot felul, tablouri, scrieri, și pe deasupra o bibliotecă însemnată cu o carte care spun intelectuali <ai> satului că 2 au fost pe țară și anume *Dacia Preistorică*.⁴ ||

După declarația preotului Truță Constantin din Vlaici toți elevi<i> de curs secundar primiau o bursă de 20 lei pe lună din mâna lui Bogdan, dar nu știu dacă erau din Bancă sau bani personal<i>. Dar s-ar fi putut să fie din bani<i> lui că el în 1922 a murit, Banca a rămas, dar burse nu sau [s-au] mai dat după moartea lui. Au fost 12 elevi din Vlaici care au primit burse.

⁴ Nicolae DENSUȘIANU, *Dacia preistorică* cu o prefață de Dr. C.I. Istrati, București: Inst. de Arte Grafice „Carol Göbl” S-sor Ioan St. Rasidescu, 1913, CXIX + 1134 p. il. (27 x 20 cm.) [*Bibliografia românească modernă*, vol. II (D-K), [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R.S. România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România), 1986 (XXIV + 895 p.), p. 69-a, nr. 17289] [n. ed.] – În anul 1950 când a venit S<tațiunea de> M<așini și> T<ractoare>. în Vlaici se găsea<u> într-o magazie la Bogdan tot felul de Busturi <în> mărime naturale din Ipsoz între care am recunoscut și eu Bustul lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir și alți<i>. Oameni <ai> S.M.T.-ului leau [le-au] spart și au făcut haz de ele fără să ia cinva vre-o măsură [n.a.].

În anul 1916-1917 a mai vândut o bucată de moșie capul de la răsărit cu 1000 de lei pogonul așa că avea bani să facă pe filantropul. ||

Prin ani<i> 1919-1920 a fost închis la Văcărești timp de 9 luni, bănuț de o excrochierie cu Banca Marmorosș Blanc [Marmorosch Blank] din București.

Bătrânul pensionar Radu Comanescu în vârstă de 82 ani care a fost facor și-i servea, mia [mi-a] spus: Din cauză că Bogdan-Pitești critica pe jidani prin zearul <„Seara”>, jidani<i> prin Banca Marmorosș Blanc [Marmorosch Blank] care era jidănească a<u> atras pe Bogdan într-o cursă că-i dau un șperț de 10.000 lei pentru ca să nu-i mai critice. Bogdan sar [s-ar] fi învoit să primească acești bani, de și avea în gând ca să-i înșele pe jidani. Dar jidani<i> au luato [luat-o] înainte, când îi număraseră<ră> bani<i> || și-i primise a apărut Poliția de Stat care stătuse pitită de jidani și i-au dresat acte de escrochierie.

A tras el multă vreme de a acest proces dar de pușcărie nu a scăpat. În această afacere a fost amestecat și fostul om politic Tache [Take] Ionescu care ura pe Alexandru C. Bogdan-Pitești.

În ani<i> 1918-1919 a pus iarăș* un codru de moșie în vânzare. Prin membri<i> Bănci<i> <s>a înființat o obște de cumpărare a pământului pus în vânzare din moșia lor. Spunea cetățenilor din sate: <„Veniți neică de luați pământ că eu vă dau și pământ și bani să-l cumpărați”>. || Și așa a vândut moșia, cumpărători* ia [i-a] făcut datori în bancă și au plătit pământul fără să bage de seamă.

În 1920 a mai rupt un codru de moșie dar a cumpărat pe numele lui soru-sa conacul și cam 100 de pogoane de pământ arabil de la vărul său Aurel T. Bogdan, fost magistrat la Galați.

Pentru cumpărătoria aciasta s-a mai împrumutat <de> bani dar avea în București mai multe corpuri de case și locuri virane pe care se crede că le negustorea.

De la înființarea Bănci<i> Populare „Craiu” și până a murit Banca a fost condusă de Bogdan. Dispunea de un mare număr || de membri, atât din satul Vlaici cât și din satele vecine. Ori ce locuitor avea nevoie de ban cum făcea el cum potrivea lucrurile, că toți găseau bani pentru nevoile lor.

*

În anul 1922 a murit subit la București<„> se zice că a fost bolnav de cod. A fost înmormântat la Pitești. A fost de lau [l-au] petrecut săteni și învățători cu copiii de școală. | A fost mult regretat.

După moartea lui Banca a fost condusă de membri aleși și ca președinte a fost ales învățătorul Ștefan Diaconu, care de-și om cinstit și învățător în satul Vlaici, locuia în com<una> Colonești și || a cam lăsat lucrările de Bancă pe seama consiliului <alcătuit din> oameni puși pe interesele lor.

Bani<i> Bănci<i> erau împrumutați la neamuri și prieteni, așa că banca și-a pierdut farmecul cel [ce-l] avea cât a fost Bogdan. | În privința localului proiectat de Bogdan, care deja depusese 10.000 lei, nu s-a putut face imediat cu evenimentele războiului, mai târziu a intervenit inflația banilor și nu a mai corespuns suma, și până să acumuleze și alte fonduri Bogdan a murit. | Mai târziu sa [s-a] construit, sau mai de grabă sa [s-a] reparat un local de școală vechi și iau [i-au] zis local de Bancă. Are 2 camere, întruna [într-una] || este instalată miliția iar <în> cealaltă Biblioteca.

De o politică precisă a lui Bogdan nu putem să ne dăm seama ce politică făcea<;> îl găsim într-o fotografie unde însoțit de un grup de țărani din sat primește pe Griguță Cantacuzino venit cu primul turism cu roate cu spițe de lemn venit în satul Vlaici. În alt tablou fotografiat ce se găsește la fostul său elev Gheorghe Neag îl găsim însoțit de încă alte zece persoane, <pe> care arătându-l [arătându-l] fostei sale servitoare Maria Floroiu nu cunoaște de cât pe Alexandru Pătrășcanu care venea des pe la el la București. <Pe> Ceilalți nu ia [i-a] recunoscut. Gheorghe Neag zice că ar fi comitetul lui Bogdan || revoluționar*. Am cercetat, nu scrie nimic pe tablou și nici pe dos. Se mai găsesc în sat și alte fotografii din timpul său că el umbla cu fotograful după el, fotografia pe ori și cine îi venea la îndemână., la nuntă, moarte sau alte evenimente în sat că Bogdan Pitești, era săritor la toate.

Întrebând pe servitoarea lui Bogdan ce pictori și sculptori veneau la el mia [mi-a] spus câte-va nume: Resu [Camil Ressu], Ștefan Dumitrescu, [Nicolae] Vermont și Storc [Frederic Storck]. Pe bustul lui de bronz este însemnat: „C. Medrea, 1915”.

Îi plăcea<u> petrecerile țărănești<;> făcea baluri la Sf. Constantin și Elena că era numele lui tatăl său și al sorusei [soră-sei]. Avea lăutarul său fa- || vorit pe nume Dură <pe> care-l ținea la curte mai în tot timpul. La un bal înainte de 1907 <i>eșise prin gura lăutarilor un cântec prin care cred că se prepara revoluția ce a urmat în anul 1907 și pe care-l scriu mai jos:

*Foaie verde baraboi
Trage Gheorghe din cimpoi,
Doina de griji și nevoi.
Că pârlîți<i> de ciocoi
Ția [Ți-au] luat și plug și boi,
Și teau [te-au] lăsat în nevoi
Să fii slugă la ciocoi.
Ardevar [Arde-v-ar] focul ciocoi
De ce nu munciți și voi
După cum muncim și noi
Va veni timpul la noi
Să vă înjugăm ca pe boi ||
Să arăm moșia cu voi
Să inhămăm cucoanele
Să vă arăm pogoanele.*

Când au auzit cucoanele că să fie inhămate sau [s-au] revoltat pe lăutari și pe când ele vociferau fel de fel de vorbe la adresa lăutarilor, Bogdan-Pitești râdea și bătea în palme cu aplomb?: „Bravo Neică”.

Între lăutari<i> satului era și un daragiu cu numele de Marin Udeanu (zis Brătianu) care era cu casa pe moșia Bogdanilor, a cântat cu daraua lui liberalilor și Costache Bogdan fiindcă era conservator la [l-a] dat afară din casă. | După moartea tatălui său Bogdan-Pitești l-a adus înapoi. ||

Să vedem ce s-a mai întâmplat cu averea personală a lui Alexandru C. Bogdan-Pitești. | Am vorbit mai sus că Bogdan cumpărase conacul și moșia vărului său Aurel Bogdan și în acest scop s-a mai împrumutat la diferite Bănci la București.

Mama și sora lui lociau în București și la moșie la Vlaici angajaseră cu procură în regulă un oltean cu numele de Dogariu. Acesta era stăpân pe moșie. | Dobînzile la Bănci creșteau și sora și mama lui cereau bani penru preschimbarea Băncilor. Moșie mare nu mai avea ca să aducă venituri să facă față. Au recurs la diferite vânzări din pământ și alte bunuri. | A vândut zăvoiu de pe Vedeța cu plute seculare dar ce folos că Dogariu le înșela, nu le trimetea toți bani din vânzări și în acest caz s-au încurcat și mai rău în datorii. Când a observat ele că Dogariu le înșelau le înșelau la îndepărtat, dar a fost târziu.

Între timp a murit și mama lui Bogdan-Pitești, a rămas soră-sa Elena C. Bogdan, care de și era în vârstă necăsătorită și nepricepută.

După Dogariu a angajat pe avocatul Gheorghe Pitică, și acesta || lea [le-a] descurcat complet. Lea [Le-a] vândut toate casele și locurile virane din București și a cumpărat ale case pe numele său și a trecut în patrimoniul său toată moșia ce se mai găsea și conacele din Vlaici.

Domnișoara Elena C. Bogdan s-a retras din București cu bagaj cu tot și cu tot ce strânsese Bogdan-Pitești pentru Muzeu că el intenționa să-și lege numele de acest muzeu și lea [le-a] depozitat în castelul lor făcut de Costache Bogdan. | A stat acolo ca o călugăriță, că Pitică de-acolo nu a mai scos [scos-o] dar nici nu avea unde să se ducă. În castel era || stăpână, dar curtea nu mai era a ei.

Avocatul Pitică a murit și a rămas soția stăpână, care înainte de s-a ridicat moșierii, ea a donat moșia cu acarete conace și tot Sfatului Popular al comunei Măgura și s-a retras la București în casele de acolo.

D-ra Elena C. Bogdan a rămas tot acolo în astelul bătrânesc în care avea bunuri să trăiască multă vreme. A avut bijuterii moștenite de la mă-sa, tacâmuri de argint și vâsărie, haine, încălțăminte și pe deasupra, <un> întreg muzeu strâns de Bogdan-Pitești, o bibliotecă cu cărți Românești și Franceze între care carte de mare valoare *Dacia Preistorică* 2 pe Țară. Despre această carte Preotu || Dumitru Dpiceanu, tot din Vlaici, având nevoie să o studieze pentru examenul de Teologie, m-a informat că ia ceruto [i-a cerut-o] D-rei E. Bogdan, să o studieze și nu ea dato [i-a dat-o] de cât pe loc la Castel, și după ce ia [i-a] pus 2000 lei în mână.

De alt fel nu da nimic din mâna ei pe motiv că ori ce obiect face parte din colecție. După venirea S.M.T. castelul au avut nevoie de el.

Pentru că nu a predat armele a fost condamnată la închisoare și au ridicato [ridicat-o] cu ce a apucat pe ea. După o săptămână în închisoare, a murit, avea 83 de ani, este îngropată la Slatina.

Conducătorii Raionului Vedeța au || dat ordin că tot ce este și se găsește în castel, să fie evacuate* în altă parte, iar castelul să-l ocupe birourile S.M.T. | În acest caz a desemnat pe Dumitru Stegariu în calitate de Secretar al Org<anizației> de Bază <a> P<artidului> M<uncitoresc> R<omîn> și Administrator Agricol ca custodier* la această evacuare de bunuri. A achiziționat 3 camere în sat, la Radu A. Dumitru, fost Notar, la

Marin Rusu<, > Învățător pensionar și la Sediul G<ospodăriei> A<gricole> C<ooperatiste> Vlaici.

În camera de la sediu au adus pianul și mobilă, mese, scaune, oglinzi și icoane, sfeșnice și obiecte bisericești. Celelalte lucruri au fost duse dar neinventariate la cei 2 locuitori. || Nu știu Biblioteca pe unde o fi apucat.

Am întrebat pe Dumitru Stegariu și mea [mi-a] spus că o parte din cărți a<u> fost ridicată de Raionul Vedea și că la evacuare au fost de față Securitatea și unul Săvulescu Jurisconsult care le-a triat și o parte au ridicato [ridicat-o] iar altă <parte> au arso [ars-o] cu foc.

Având datorii la fisc la numele lor, adică al Bogdanilor, plus amenda cu armele, au venit de la fisc ogane și a<u> vândut la licitație lucrurile de la cei 2 deținători, de la sediu<|> G.A.C. au vândut pianul, ca să-și acopere datoriile. | Cu ocazia aceasta m-am || informat în sat și nu am găsit nimic bun pentru Muzeu. | Am găsit la locuitorul Ion Ghe<orghe> Duican 4 tablouri <care> cred că sunt pictate: 1 Bogdan înbrăcat în uniformă de marchiz, 1 înbrăcat țărănește și în cap cu giubeu boieresc, 1 călare pe un măgar și al 4-lea un tablou care reprezintă o procesiune religioasă la care ia parte și Mihai Viteazul. Pe nici unul nu scrie nimic. Deținătorul spune că lea [le-a] cumpărat la licitație, dar afară de cel cu procesiunea sunt mai multe caricaturi, nu tablouri. Alte tablouri nu am mai găsit de cât fotografii. ||

Concluzie

Alexanru C. Bogdan-Pitești de și fiu de boier, l-am putea socoti ca fiu al satului Vlaici.

Faptele sale față de cetățeni<i> satului din timpul său și având în vedere că neamul său venit din Macedonia și ne-având nici un fel de avere sau moșie în țara Românească, s-ar înțelege că adus pe pricopseală (Expresie de la Dinu Păturică) de cine știe ce funcționar fanariot din timpul fanarioților Greci și instalat în Pitești, străbunicul său a acumulat ceva avre, a putut să-și construiască moară în Pitești, ia [i-a] crescut venitul și a putut mai târziu să cumpere moșia boierească || de la Vlaici și în acest caz intrat în rândul proprietarilor de moșii mai ales că descendenți<i> primului Bogdan s-au căsătorit cu fete de boieri.

S-ar putea întâmpla ca Alexandru C. Bogdan-Pitești cunoscându-și obârșia familiei că a făcut parte din cei mulți și săraci să-l fi atras sângele alături de țărâtime și nevoile lor*.

Dacă <i>ei satul întreg și stai de vorbă cu bătrâni nimeni nu știe ceva de rău de el, sa [s-a] purtat bine cu țărani<i> ia [i-a] ajutat la nevoile lor, a luat parte și la bucurii cât și la necazuri alături de ei. | Dovada o face și fotografiile lui în diferite ocazii personal sau în || bloc când au fost adunați la horă sau alte petreceri.

Am întocmit acest Document bazat pe spusele unor bătrâni din sat, pe cunoștințele mele personale, cât și pe baza unor acte și fotografii ce am mai putut găsi și care fac deplină dovadă la to ce este scris în acest document.

Florea P. MITRAN, pensionar
Satul Vlaici, comuna Măgura | Jud. Oltu*.